

Karla Marie Šůchová: Etnografie vesnické hospody. Praha: FHS UK 2015, 51 s.

Bakalářská práce Karly Marie Šůchové má vysoké ambice. Prostřednictvím etnografického výzkumu venkovské hospody chce sledovat povahu lokálních vazeb na současné vesnici, ale i jejich zavtažení do globálních kontextů. Zároveň autorku zajímá hospoda jako aktér (byť nepřiznaně – tato tematizace se objevuje až v závěrečných pasážích textu), hospoda jako jeden z prostředků konstrukce lokální identity a v neposlední řadě povaha prostoru hospody jako takové. Jak téma venkovské hospody, tak i výše naznačené otázky ve vztahu k hospodě kladené, jsou bezpochyby nosné a relevantní, ale zároveň v této kombinaci poměrně obtížné. Jak autorka píše v úvodu své práce, „ambice pochopit celou strukturu té fluidní látky utkané z času, prostoru a tisíce abstraktních linií, bodů i přímek, je alespoň v oblasti etnografického výzkumu těžko splnitelná, nicméně snaha o zachycení krátkého okamžiku a vhled do něj už reálné jsou“ (s. 5). Domnívám se, že právě etnografický přístup takové komplexní pochopení umožňuje. Autorce se nicméně spíše než zachycení mnohovrstevnatosti a barvitosti zvoleného terénu podařilo zachytit, jak sama píše, „okamžiky“, přičemž některé lépe a některé hůře.

Bakalářská práce pracuje s přístupy současného etnografického výzkumu, a proto rezignuje na klasické členění na teoretickou a empirickou část. V úvodu práce tak představuje jen teoretické rámování prostřednictvím Kanderta (k vesnici) a Stuarta Halla (globální x lokální), aby klíčově ukotvila svůj text právě v etnografii (Geertz, Abu Ghosh – Stöckelová). Bohužel je třeba říci, že toto rámování se ne zcela zdařilo – nevtahuje čtenáře ani do příslušné teoreticko-metodologické perspektivy, ani do pojednávaných témat. Proč jsou třeba v úvodním odstavci této kapitoly pojednávány mocenské kliky, když se s nimi dále v textu vůbec npracuje? Jak se k sobě vlastně má Kandert s Geertzem na straně jedné a Hall s Abu Ghoshem a Stöckelovou na straně druhé? Jde opravdu o kompatibilní přístupy? Proč je další z nosných témat textu, veřejný x poloveřejný prostor (Pospěch, ovšem bez odkazu), pojednáváno v úvodu reflexe výzkumu (nehledě na to, že zde autorka Pospěcha desinterpretuje když tvrdí, že poloveřejný prostor je přístupný každému; v empirické části /s. 27n./ však s tímto teoretickým zázemím zachází celkem správně)? Další klíčové téma, vyjednávání lokální identity, je pak pojednáno opravdu až v empirické části (s. 30n.), ovšem lokální identita je zde zaměněna za identitu regionální.

Reflexe vlastního výzkumu je pojata vcelku pěkně, svižně a opravdu reflexivně. Postrádám v textu jen důslednější autorčinu situovanost ve vztahu k terénu. Na několika místech píše, že má k dané vesnici vztah, ovšem jaká je povaha tohoto vztahu, tj. zda tedy je v terénu insiderem, a nakolik to ovlivnilo samotný výzkum, už neuvádí. Představení introspektivních postupů (s. 9) by si zasluhovalo odkaz na odbornou literaturu.

Jádro bakalářské práce tvoří empirická část. V ní se autorka nejprve věnuje popisu sledovaného prostředí (kap. 4.1) a identifikaci jeho aktérů (kap. 4.2). Jde o pasáže někdy velmi pěkné a zajímavé (např. definice mládeže – s. 19, či pojednání hospody jako místa vyrovnávání vzájemných závazků – s. 17 /i když není moc jasné, proč se toto téma nachází právě na tomto místě/), jindy ovšem poněkud schématické. Autorka se ve snaze uchopit komplexně terén uchyluje místo k postižení jeho vrstevnatosti a fluidity k jakýmsi takřka homogenním kategoriím, které ve výsledku činí terén spíše statický. Nejzřetelněji se to projevuje v podkapitole 4.2.1.4 Znamé firmy, v níž jsou tito

vesničané (z popisu zřejmě jádro sociálního života obce) líčení jako ti, kteří „se pohybují zásadě auty /.../ vlastní obvykle terénní vozy /.../ většina z nich je vyučená jako elektrikář či automechanik“ (s. 21, potrženo H.N.). Jsou tyto charakteristiky důvodem, proč tito lidé nesou právě označení „známé firmy“? Je tato skupina opravdu tak homogenní? Proč není více zohledněna právě jejich zavztaženost do dění v obci? Jakou mají roli v sociální struktuře a hierarchii obce? Autorka se v textu nevyvarovala ani pozoruhodných tvrzení typu „Vesnice je podle paměti nejstarších místních čtyři sta až pět set let stará“ (s. 14) a některá tvrzení (třeba právě o historii obce) nepodkládá daty. Nejasné také zůstalo, na základě jakých kritérií dělí informátory na storo- a novousedlíky.

V dalších kapitolách empirické části (Hospoda jako veřejný a poloveřejný prostor, Hospoda a lokální identita, Hospoda a lokální kultura a Hospoda a globální kultura) už, jak bylo avizováno, začíná komunikovat s teoretickými koncepty. Protože ovšem teoretické zarámování celého textu není důsledně promyšlené, jakkoli autorka představuje velmi pěkná data, spíše než plastický a komplexní obraz sledovaného prostředí se jí daří představit některé jeho segmenty. Možná je škoda, že vedle citací z realizovaných formálních i neformálních rozhovorů nepracuje s terénními poznámkami. Domnívám se, že jejich prostřednictvím by se autorce podařilo sestavit v pravém slova smyslu etnografický, tj. živý a plný text. Stejně tak měla, domnívám se, prostor nechat sebe sama a tedy i čtenáře vtáhnout hlouběji do některých nastolených témat (třeba lov kanců, trampské srazy atp.) či je důkladněji teoretizovat (např. sociální kontrola).

Také formální stránka textu není zcela důkladná. Vedle občasných překlepů mě mrzí především nedůsledná práce s odkazy (poznámky pod čarou vs. citace v textu). Jazyk bakalářské práce je živý a čtivý, občas se ale autorka nevyvaruje nadnesených vyjádření až klišé (viz citace z úvodu toho posudku, nebo „Mou motivací ke zkoumání je celoživotní snaha o pochopení člověka v prostoru /.../“ /s. 5/, nebo „Mimo sezónu vesnice žije svým životem, který se odehrává na několika místech, z nichž nejvýznamnějším je právě hospoda. Ta byla donedávna provozována majitelem, který nebyl ve vsi oblíben, a proto zela prázdnotou. Posledních několik let má však provozovatele nové a tak se život v ní výrazně rozbujel. Díky lidovým cenám, klasické české kuchyni a ochotě obsluhy, se hospoda stala oblíbeným centrem vesnického života /.../“ /s. 10/).

Závěrem. Karla Marie Šůchová si pro svou bakalářskou práci vybrala nosné, relevantní a aktuální téma, pro jehož zpracování zvolila adekvátní výzkumný design. Nedůsledné teoretické ukotvení tématu spolu s jistou nechotou jej důkladně promýšlet, jít za terénem, ovšem výsledek vlastního výzkumu poněkud devalvují. Přesto ovšem v textu lze nalézt řadu zajímavých momentů. Předloženou bakalářskou práci proto doporučuji k obhajobě s hodnocením dobře v horní hranici této známky.